

IKEM *Innovations- och
kemiindustrierna i Sverige*

10 punkter till regeringens energipolitiska inriktningsproposition

IKEM är bransch- och arbetsgivarorganisation för Sveriges innovations- och kemiindustri. Våra 1 250 medlemsföretag står för en femtedel av omsättningen i den svenska industrin, levererar en fjärdedel av Sveriges export och sysselsätter över 70 000 personer. Företagen är verksamma inom allt från kemi- och plastindustrin till läkemedelstillverkning och återvinning.

IKEM:s medlemsföretag är avgörande för att Sverige ska klara klimatomställningen. De är beredda att göra de investeringar som krävs, men då måste staten samtidigt kunna hålla minst samma tempo för att leverera den fossilfria el och energi som omställningen kräver.

Sveriges roll som ledande industrination och landets attraktivitet för utländska investeringar står på spel. Bara omställningen i innovations- och kemiindustrin kommer innebära en elförbrukning som motsvarar all den hushållsel som används i dag. Om vi ska kunna möta en växande efterfrågan på hållbart producerade produkter behöver elproduktionen öka kraftigt. Därför måste regeringen säkerställa ett elsystem som möter behoven och investera i förstärkningar av el- och distributionsnäten.

Malin Johansson
Ansvarig energi- och klimatfrågor, IKEM

1 Staten måste ta ett överordnat ansvar för elsystemets utbyggnad

Staten måste säkerställa att elsystemet byggs ut i tillräcklig omfattning där och när behoven förväntas finnas. Regeringen måste ta sitt ansvar för att bygga ut systemet i minst samma takt som industrin ställer om till klimatneutral produktion och samtidigt möjliggöra nyetableringar. Staten måste ta fram prognoser som löpande ses över och utgör statens ambition för att klara både industrins omställning och möjligheter till nyetablering. Regeringen bör betrakta elsystemet som grundläggande samhällsinfrastruktur där staten tar ansvar.

2 Gör elsystemet till riksintresse

Takten på utbyggnad måste öka. Staten måste ta ansvarig för att bygga bort alla brister i nätkapacitet som förhindra möjligheten till elektrifiering av industrin. Ska en utbyggnad av fossilfri elproduktion och elnät vara möjligt måste grunderna för överklagande och avslag balanseras mot det nationella intresset av en robust elförsörjning i ett hållbart energisystem. Ett stabilt och fungerande elsystem som erbjuder samhället el där och när det behövs är en förutsättning för ett modernt samhälle och helt avgörande i klimatomställningen, IKEM anser därför att elsystemet måste bli ett prioriterat riksintresse.

3 Staten måste ta ansvar för industrins gasförsörjning

Sverige har sedan drygt ett år tillbaka en förhöjd krisnivå för vår naturgasförsörjning. Risken för gasbrist är överhängande, men trots det har regeringen inte agerat. IKEM, som representerar de gasberoende och samhällsviktiga innovations- och kemiindustrierna, kräver att staten nu tar ansvar.

I Sverige använder vi förhållandevis små mängder metangas (naturgas/biogas) något som ofta framställs som att vi inte är beroende av den gas vi faktiskt använder. I själva verket är flertal industrier inte bara totalt beroende av gasen som distribueras i västsvenska gasnäten utan de är också exponerade för risk att stå helt utan gas då man inte har ett gaslager som kan försörja nätet mer än mycket korta perioder. Sverige saknar dessutom LNG-terminal med möjlig inmatningspunkt till gasnätet efter beslut från tidigare regering med motivationen att man inte bör bygga fast Sverige i ett beroende av fossila bränslen. En LNG terminal med möjlig inmatning till västsvenska gasnätet skulle fungera lika bra för flytande biogas och därför bör regeringens inställning i frågan i dagsläget tydliggöras.

Många av IKEMs medlemmar använder inte bara metangas till energikälla utan som en helt avgörande råvara i sin produktion. Staten måste ta ansvar för gasförsörjningen och inte enbart förlita sig på att få ta del av andra EU-länders förmåga att handla upp och lagra gas i händelse av brist eller kris. Därutöver krävs fler incitamenten för ökad produktion av biogas till industriell användning. Försörjningstryggheten för metangas och incitament till ökad produktion av biogas för industriellt bruk bör vara en viktig del av regeringens inriktningsproposition för energi.

- 4 Ta vara på den industriella restvärmen**

Trots att Sverige är världsledande i att använda restenergi från industrin finns fortfarande en stor potential för ökad värmeåtervinning, bland annat inom de lokala fjärrvärmenäten. Genom att använda restvärmen kan förbränning av biobränslen undvikas och en större andel bioråvara kan användas till annat. Därför bör regeringen tillsätta en utredning som identifierar konkreta hinder och föreslår eventuella förändringar för att öka användningen av industriell restvärme.
- 5 Skapa lokalt incitament för ny elproduktion**

För att klara industrins elbehov fram till år 2030 är vi helt beroende av en fortsatt utbyggnad av vindkraften men också annan lokal fossilfri elproduktion. För att skapa en större acceptans anser IKEM att det behövs ett ekonomiskt incitament för kommuner att tillstyrka lokal kraftproduktion. IKEM anser därför att fastighetskatten för bl.a. vindkraft bör gå till kommunen. Upplägget bör göras på samma sätt som den kommunala fastighetsavgiften för bostadshus. IKEM stödjer därmed förslaget i utredningen "värdet av vinden". IKEM stödjer även utredningens förslag om rätt till inlösen för fastigheter närmare än 6 gånger totalhöjd samt förslaget till intäktsdelning till närboende inom 10 gånger totalhöjden även om vissa justeringar skulle krävas i det senare. Det är avgörande att lokalboende ser en vinst i att bygga ut vindkraften eftersom vi behöver mycket av alla kraftslag för att åstadkomma den elproduktion som industrins klimatomställning kräver.
- 6 Avskaffa eller begränsa det kommunala vetot**

Idag säger kommuner nej till sju av tio vindkraftverk. Ett aktuellt exempel är vindkraftsparken Tribbhult i Västervik där Statkraft ville bygga 22 vindkraftverk. Kommunen tillstyrkte projektet två gånger under de nio år som processen pågick. I sista stund drog kommunen tillbaka sin tillstyrkan och projektet fick avbrytas. Beslutet gick hela vägen till Mark- och miljööverdomstolen som konstaterade att en kommun får ändra sig när som helst i processen. Näringslivet behöver långsiktiga och tydliga spelregler, det kommunala vetot är den totala motsatsen till detta och riskerar att inte bara drabba industrin utan hela samhället om det inte tas bort eller kraftigt begränsas.
- 7 Kunderna ska bara bära kostnaden för de faktiska investeringarna i nätet**

För att möta det ökade elbehovet som klimatomställningen kräver så kommer stora investeringar i elnätet vara oundvikliga. En investering som slutligen ska betalas av kunderna. Utgångspunkten måste vara att elnätbolagen ska få betalt för de faktiska kostnader de har och en skälig vinst men inte överkompenseras. Elkunderna ska inte betala samma nät flera gånger. En förmögenhetsbevarande värderingsmetod säkerställer att elnätbolagen varken över- eller underkompenseras. Det minskar investeringsrisken och gynnar teknisk innovation genom att den ger incitament att tidigt investera i ny teknik.

8 Öka takten för att bygga bort flaskhalsarna mellan elprisområdena

När elprisområdena infördes 2011 var syftet att synliggöra var problemen fanns. Det skulle vara ett incitament för att investera i elproduktion där det saknades el, mellanskillnaden i pris skulle dessutom vara en avgift, flaskhalsavgiften, för att finansiera när flaskhalsarna i nätet ska byggas bort. Problemet har sedan dess enbart förvärrats eftersom mer elproduktion har lagts ner i södra Sverige. Det har gått snart 13 år och priserna mellan elområde 1 och 4 är provocerande stora för näringslivet i södra Sverige. IKEM önskar se krafttag mot att bygga bort flaskhalsarna för att även södra Sveriges näringsliv ska kunna ha konkurrenskraftiga elpriser. Både planerbar och väderberoende kraft behövs i snabb takt byggas ut i södra Sverige.

9 Satsa på kompetensförsörjning samt på forskning, utveckling och spridning av teknik på elområdet

Kompetensbristen inom Sveriges energisektor är påtaglig i ljuset av övergången till förnybar energi och modernisering av elnätet. Bristen på kompetens omfattar olika utbildningsnivåer, och behoven av fler ingenjörer och driftstekniker är stora. Därför krävs fokus på fler utbildningsplatser och åtgärder för minskade avhopp från utbildningarna. Dessutom behövs satsningar på industrinära forskning och utveckling inom produktion, lagring och energianvändning för samtliga kraftslag. Slutligen spelar digitalisering en avgörande för effektiv elförsäljning och tekniska innovationer, vilket understryker vikten av IT-kompetens inom sektorn. Behovet av ökad kompetensutveckling inom sektorn förstärks också av det generationsskifte som nu pågår med många pensionsavgångar.

10 Kemiindustrin behöver råvara för att klara klimatomställningen

Energiråvara är ofta samma som råvara för kemisektorns produktion. En inriktningsproposition bör ta hänsyn till kemiindustrins behov av tillgång till bioråvara, avfall för återvinning samt CCU. Kolatomerna måste bevaras i samhällets kretslopp istället för att som idag släppas ut som koldioxid i atmosfären.

IKEM

Innovations- och kemiindustrierna i Sverige